

DEEL 3

AANBEVELINGEN

Het College van de Ombudsmannen kan twee soorten van aanbevelingen doen.

Zij kunnen elke aanbeveling die ze nuttig achten richten aan de pensioendiensten overeenkomstig artikel 16 van het oprichtingsbesluit.

In de loop van het voorbije werkingsjaar heeft het College van deze mogelijkheid geen gebruik moeten maken. Het is immers de bedoeling om door middel van deze *officiële aanbevelingen* de administratie uit te nodigen om zijn beslissingen te herzien wanneer het College vastgesteld heeft dat deze beslissing niet in overeenstemming is met de wetten en reglementen of met de principes van behoorlijk bestuur of nog wanneer het College de billijkheid in roept.

Tot op heden hebben de pensioendiensten in die gevallen hun beslissing op eenvoudig verzoek van het College gewijzigd.

De *algemene aanbevelingen* worden gedaan in het jaarverslag of in voorkomend geval in de tussentijdse verslagen op basis van artikel 17 van het oprichtingsbesluit. Zij worden bijgevolg gericht tot de wetgevende en de uitvoerende macht. Ze hebben in eerste instantie betrekking op verbeteringen op wetgevend en reglementair vlak en op het wegwerken van vastgestelde disfuncties.

Eerst komen de aanbevelingen van dit werkingsjaar aan bod. Daarna worden de aanbevelingen uit het jaarverslag 1999 hernomen.

Aanbevelingen 2000

Aanbevelingen 1999

Aanbevelingen 2000

Algemene aanbeveling 1

Regularisatiebijdragen voor studieperiodes – Onmogelijkheid om regularisatiebijdragen die geen pensioenvoordeel opleveren terug te betalen – zie p. 51

In de huidige wetgeving moet de regularisatie van de studieperiodes gebeuren binnen de 10 jaar na het beëindigen van de studies.

Noch de aanvrager noch de RVP kunnen weten hoe de verdere beroepsloopbaan van de aanvrager zal verlopen. Rekening houdend met dit gegeven en met de complexiteit van de gevolgen van de regularisatie is het voor de RVP quasi onmogelijk om adequate informatie te verstrekken. Dit leidt in een aanzienlijk aantal gevallen tot de betaling van bijdragen die achteraf geen pensioenvoordeel opleveren, maar een financieel nadeel.

Het College beveelt dan ook aan om de wetgeving en reglementering aan te passen om de gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de regularisatiebijdragen mogelijk te maken telkens zij onnuttig gebleken zijn. Het belastingvoordeel dat de betrokkenen genoten hebben voor het jaar waarin de bijdragen betaald zijn, vormt hier een louter technische complicatie. Deze complicatie zou geen beletsel mogen vormen voor een aanpassing.

Algemene aanbeveling 2

Overlevingspensioenen: onderzoek van ambtswege en op aanvraag -- Verschillende regels voor werknemers en zelfstandigen – zie p. 116

Het recht op overlevingspensioenen dat verloren gaat door een nieuw huwelijk herleeft na de ontbinding van dit huwelijk. De reglementering in de pensioenregeling voor werknemers verschilt echter van die in de regeling voor zelfstandigen.

In de werknemersregeling wordt het genot van het overlevingspensioen geschorst wanneer de langstlevende echtgenoot hertrouwt.¹ Hij herkrijgt zijn rechten op eenvoudig verzoek. In de regeling voor zelfstandigen verliest de langstlevende echtgenoot zijn recht op het overlevingspensioen wanneer hij hertrouwt. Hij herkrijgt zijn rechten in geval van ontbinding van het huwelijk slechts op aanvraag.² Dit betekent dat een nieuwe pensioenaanvraag moet ingediend worden.

In de werknemersregeling luidt de tekst:

“Het genot van het overlevingspensioen wordt geschorst:

1. wanneer de langstlevende echtgenoot hertrouwt;
2. wanneer hij, minder dan 45 jaar oud zijnde, niet meer voldoet aan de voorwaarden ingevolge welke het overlevingspensioen vervroegd werd toegekend.”

¹ Koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 19

² Koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, artikel 7

In de regeling voor zelfstandigen luidt het:

"Onverminderd de toepassing van artikel 8, verliest de langstlevende echtgenoot zijn recht op het overlevingspensioen:

1. wanneer hij hertrouwt. Onverminderd de toepassing van artikel 6 herkrijgt hij, na aanvraag, zijn recht in geval van ontbinding van het huwelijk;
2. wanneer hij, zo hij geen 45 jaar oud is, niet meer voldoet aan een der voorwaarden die de vervroegde toekenning van het overlevingspensioen mogelijk maken. Hij herkrijgt zijn recht, op aanvraag, wanneer hij opnieuw voldoet aan een van die voorwaarden of wanneer hij de leeftijd van 45 jaar bereikt."

Het College ziet geen ernstige belemmeringen om in de regeling voor zelfstandigen op dezelfde manier te werk te gaan als in de werknemersregeling.

Het College beveelt aan om artikel 7 van het koninklijk besluit nr. 72 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen te wijzigen zodat de rechten op overlevingspensioen uit hoofde van een vorige echtgenoot op eenvoudig verzoek onderzocht kunnen worden bij de ontbinding van het nieuwe huwelijk. Dit zou voor de gepensioneerde een belangrijke vereenvoudiging in de procedure betekenen. Zij zouden immers niet verplicht zijn om een nieuwe pensioenaanvraag in te dienen bij het gemeentebestuur van hun verblijfplaats of bij het gewestelijk kantoor van het RSVZ. Dezelfde aanbeveling geldt ook voor het herkrijgen van het recht op overlevingspensioen wanneer terug aan de voorwaarden voor een vervroegde toekenning voldaan is of wanneer de leeftijd van 45 jaar bereikt wordt.

Algemene aanbeveling 3

Het absolute maximum in de openbare sector – Instellingen van openbaar nut – De invloed van de extralegale pensioenen op de wettelijke pensioenen – zie p. 94

De persoonlijke bijdragen van de deelnemers aan een stelsel van aanvullende pensioenen kunnen gedeeltelijk onnuttig zijn wanneer de werknemer aanspraak kan maken op een overheidspensioen. Indien het totaal van de pensioenen en het extralegaal pensioen, verminderd met de vrijstelling van 20%, het absolute maximum in de openbare sector overschrijdt, dan wordt het bedrag van de overschrijding in mindering gebracht op de wettelijke pensioenen.

Daarom beveelt het College aan dat in de wetgeving en/of reglementering betreffende de aanvullende pensioenen een specifieke informatieplicht wordt opgelegd aan de verzekeringsmaatschappijen en de pensioenfondsen die instaan voor de pensioentoezegging van instellingen van openbaar nut. Zij zouden de werknemer expliciet moeten informeren over de invloed die het extralegaal pensioen kan hebben op de betaling van de wettelijke pensioenen in het geval dat de werknemer aanspraak kan maken op een overheidspensioen.

Het College beveelt ook aan, indien dit technisch mogelijk is en op voorwaarde dat de wetgeving betreffende de aanvullende pensioenen dit toelaat, om in het pensioenreglement van een instelling van openbaar nut verplicht een clause te doen opnemen die een aanpassing van het contract mogelijk maakt zodra de werknemer voldoet aan de voorwaarden om een pensioen in de openbare sector te verkrijgen.

Algemene aanbeveling 4

Militaire diensten – Gelijkstelling mogelijk in de pensioenregeling voor werknemers, de pensioenregeling voor zelfstandigen en in de openbare sector – Geen valorisatie in het stelsel van de Overzeese sociale zekerheid en dat van de koloniale pensioenen ten laste van de Openbare Schatkist – zie p. 130

Het College meent dat er een discriminatie bestaat tussen gepensioneerden naargelang zij al dan niet in de periode voorafgaand en/of volgend op hun legerdienst in de kolonies gewerkt hebben.

Het College beveelt aan dat er een wetgevend initiatief genomen wordt om deze discriminatie weg te werken.

Een eerste stap is reeds gezet. De Minister van Pensioenen meent dat er in de loop van deze regeerperiode een bevredigende oplossing zal gevonden worden voor de valorisatie van de militaire diensten in de stelsels van de Overzeese Sociale Zekerheid en de koloniale pensioenen.

Algemene aanbeveling 5

Het Handvest van de sociaal verzekerde – Termijnen inzake beslissing en betaling – Mogelijkheid of onmogelijkheid om termijnen te compenseren – zie p. 96

Het Handvest van de sociaal verzekerde is sinds zijn inwerkingtreding al verschillende keren gewijzigd. Toch beveelt het College aan om, met het oog op de rechtszekerheid, nog een wijziging door te voeren. Als het de bedoeling van de wetgever is dat de instellingen van de sociale zekerheid beslissen binnen de 4 maanden zou een artikel moeten ingevoegd worden dat de compensatie van termijnen van toekenning en betaling verbiedt. Indien de bedoeling van de wetgever erin bestaat de termijn tussen de aanvraag en de betaling te beperken tot 8 maanden, zou een artikel moeten ingevoegd worden dat deze compensatie mogelijk maakt.

Algemene aanbeveling 6

Rechten op pensioen na echtscheiding – De regeling in het decreet van 28 juni 1957 houdende statuut van de Koloniale verzekeringskas – Verouderde wetgeving – Discriminatie – zie p. 107

Er bestaat een duidelijk verschil in de rechten op een overlevingspensioen voor de uit de echt gescheiden echtgenoot van een ambtenaar die een rustpensioen genoot en de ambtenaar die een koloniaal pensioen genoot.

Het College heeft hierover een toelichting gevraagd aan de Minister van Sociale Zaken en Pensioenen.

Uit het antwoord van de Minister blijkt dat reeds besprekingen plaats hadden om het decreet aan te passen en de rechten van de uit de echt gescheiden echtgenoot in overeenstemming te brengen met de algemene bepalingen betreffende het overlevingspensioen in de openbare sector. Deze besprekingen mondden tot nu toe niet uit in een akkoord. Blijkbaar spelen hierin andere voordelen, exclusief toegekend in de regeling van de koloniale pensioenen, een rol.

In de pensioenregelingen voor werknemers, zelfstandigen, de overzeese sociale zekerheid en de openbare sector hangen de pensioenrechten van de uit de echt gescheiden echtgenoot niet af van de grond van de echtscheiding en van de rechterlijke uitspraak.

Enkel in het decreet van 28 juni 1957 houdende statuut van de Koloniale verzekeringskas vinden we deze regels terug.

Het College is de mening toegedaan dat, ondanks het feit dat het hier om een zeer specifieke pensioenregeling gaat, de bestaande toestand als discriminerend kan bestempeld worden.

Gelet op de belangrijke wijzigingen die de wetgeving inzake echtscheiding sinds het decreet ondergaan heeft, lijken de bepalingen van het decreet in verband met de rechten van uit de echtgescheiden *vrouwen* ook niet langer maatschappelijk verantwoord anno 2001.

Alhoewel het om een uitdovende pensioenregeling gaat beveelt het College aan om het decreet van 28 juni 1957 houdende statuut van de Koloniale verzekeringskas in die zin te wijzigen dat de rechten op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot niet langer afhangen van de inhoud van het vonnis of arrest van echtscheiding.

Algemene aanbeveling 7

Informatieambtenaren bij de pensioendiensten – zie p. 141

De ervaringen van het College wijzen er op dat de pensioendiensten nog meer inspanningen moeten leveren om hun informatieopdracht te vervullen en hun informatiekanaal bekend te maken bij het grote publiek.

Een aanzet daartoe was het gratis groene nummer bij de Rijksdienst voor Pensioenen van juli tot september van vorig jaar naar aanleiding van een specifieke wijziging in de reglementering, de verhoging van de kleine pensioenen van werknemers en zelfstandigen vanaf 1 juli 2000.

De pensioendiensten zouden echter verder moeten gaan in hun infoaanbod en de publiciteit er rond.

Het College beveelt dan ook aan om in alle pensioendiensten een informatieambtenaar aan te stellen zoals deze reeds bestaat bij de ministeries¹ en hier rond de nodige publiciteit te voeren. Uiteraard beschikken deze ambtenaren over een uitgebreid netwerk dat hen permanent in verbinding stelt met de collega's van de andere pensioendiensten.

Aanbevelingen 1999

In het jaarverslag 1999 werden vier algemene aanbevelingen gedaan.

Hierna zijn ze hernomen, eventueel met vermelding van het gevolg dat er aan gegeven is.

Algemene aanbeveling 1999/1

Aanpassing van de reglementering betreffende de betaling per overschrijving van de uitkeringen betaald door de Rijksdienst voor Pensioenen en de erop gebaseerde overeenkomsten

Algemene aanbeveling 1999/2

Het doorzichtiger maken van de besluitvorming van de Raad voor uitbetaling van de voordelen en het bevoegd maken van de Arbeidsgerechten voor betwistingen in verband met de motivering van de beslissing van de Raad

Op een mondelinge vraag in de openbare vergadering van de Commissie voor Sociale Zaken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers van 20 juni 2000², heeft de Minister van Sociale Zaken en Pensioenen het volgende geantwoord.

"De Raad voor uitbetaling van de voordelen werd bij koninklijk besluit nr. 50 van 1987 ingesteld en is bevoegd om af te zien van de terugvordering van de onterecht betaalde bedragen.

In het verslag van de Ombudsdienst wordt eraan herinnerd dat de wetgever de Raad een discretionaire bevoegdheid heeft toegekend die de Ombudsdienst Pensioenen geenszins ter discussie stelt.

De beslissingen van de Raad zijn geen juridische handelingen die een bestaande juridische situatie wijzigen en hoeven dus niet te worden gemotiveerd, zoals de rechtsleer en een constante rechtsspraak van de rechtbanken bevestigen. In dat verband wordt in het verslag van de Ombudsdienst terecht naar het arrest van 22 maart 1999 van het Hof van Cassatie verwezen.

¹ De Administratie der Pensioenen bij het Ministerie van Financiën beschikt reeds over een Nederlandstalige en Franstalige informatieambtenaar.

² Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, Beknopt Verslag van de openbare vergadering van de Commissie voor de sociale zaken, 20 juni 2000, p.6-7

Teneinde in te spelen op de aanbevelingen met betrekking tot de doorzichtigheid en de openbaarheid van de beslissingen, wordt binnenkort een overleg tussen de Raad voor uitbetaling van de voordelen en het College van ombudsmannen georganiseerd. Dat overleg zal eventueel in een aanpassing van het koninklijk besluit nr. 50 uitmonden."

Het College heeft inmiddels met de Raad een eerste constructief overleg gepleegd.

In eerste instantie onderzoekt de Raad de mogelijkheden om een afwijzende beslissing uitgebreider te motiveren.

Het overleg wordt verder gezet.

Algemene aanbeveling 1999/3

Het wegwerken van een verschil in de toepassing van het principe van de eenheid van loopbaan tussen de pensioenregeling voor werknemers en die voor zelfstandige

Deze aanbeveling is eveneens ter sprake gekomen in de openbare vergadering van de Commissie voor Sociale Zaken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers van 20 juni 2000.¹

De Minister heeft hierover het volgende geantwoord.

"De wet van 15 mei 1984 houdende harmonisatiemaatregelen betreffende de pensioensstelsels voerde de eenheid van loopbaan in waardoor voor werknemers in loondienst en zelfstandigen die gelijkaardige jobs cumuleren, dezelfde regels gelden.

Artikel 60, § 1, 2de lid, van het koninklijk besluit van 22 december 1967 bepaalde dat naar beneden toe moest worden afgerond. Wanneer een zelfstandige langer werkte, was zijn pensioen relatief gezien kleiner.

Vermits de afronding naar beneden voor de zelfstandigen tot onlogische situaties leidde, werd ze vanaf 1 januari 1990 afgeschaft door het KB van 13 december 1989. Bijgevolg is het onmogelijk de regel opnieuw in te voeren.

Om discriminaties tussen de twee pensioenstelsels te verhinderen, zullen mijn diensten onderzoeken of het pensioenstelsel van de werknemers in loondienst kan worden aangepast."

Algemene aanbeveling 1999/4

Vorbereidende maatregelen om de ambtshalve toekenning van de pensioenrechten bij het bereiken van de pensioenleeftijd in de nabije toekomst mogelijk te maken

De Administratie der Pensioenen heeft laten weten dat in een nieuw wetsontwerp houdende diverse wijzigingen in de wetgeving betreffende de pensioenen van de openbare sector, een aanpassing voorzien is van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen met betrekking tot de verwerking van de pensioendossiers.

Momenteel dient de werkgever alle documenten die betrekking hebben op de wedde en de loopbaan van de betrokkene over te maken aan de AP.

Door de nieuwe regeling zal het voor de werkgever mogelijk worden om een verzamelstaat mee te delen hetzij op papier, hetzij op elektronische drager, die een overzicht bevat van alle wedde- en loopbaangegevens welke nodig zijn om het recht op pensioen vast te stellen. Deze verzamelstaat heeft wettelijke bewijskracht voor de vaststelling van de pensioenrechten, op voorwaarde dat deze staat werd opgesteld volgens een protocol dat werd gesloten tussen de Administratie der Pensioenen en de instelling waar betrokkene gewerkt heeft. Deze werkwijze zal een snellere en efficiëntere verwerking van de pensioendossiers toelaten.

De tweede fase van het strategische informaticaplan van het RSVZ betreft de pensioendiensten. Door de realisatie van een geïntegreerd informaticasysteem zal ook voor de pensioendiensten van het Rijksinstituut het bekomen van de loopbaangegevens nodig voor de vaststelling van de pensioenrechten aanzienlijk sneller en efficiënter verlopen.

Deze praktische maatregelen kunnen de weg effenen naar een ambtshalve toekenning van de pensioenen.